

billedforklaringen bringer bogen en halvhundrede sider stor levnedsskildring af kongen, væsentligst støttet på Allen; skønt noget ordrig giver den en god optakt til billedstoffet. Bogen er i det hele en jubilæumspublikation af overordentlig lødighed og med et veltruffet emnevalg.

Vagn Dybdahl.

Josef Fischer og Michael Hartvig: Slægten Wulff fra Fredericia og Randers. 153 s. (Oscar Fraenkels bogtrykkeri, 1953).

Med denne bog er føjet et nyt led til den lange række af jødiske slægtsbøger, som foruden den specielle genealogiske værdi også har stor betydning for den, der beskæftiger sig med dansk erhvervslivs historie. Slægten Wulff er indgift i bl. a. så omfattende slægter som Metz, Behrens, Cantor, Davidsen, Meyer og Oppenheim, og mange af dens medlemmer har spillet en rolle i provinsens erhvervsliv, for den ældre tids vedkommende navnlig i Fredericia og Randers. Foruden den egentlige slægtstavle rummer bogen da også, meget prisværdigt, levnedsskildringer af de ældre medlemmer i slægten, hvis virke faldt i de to jyske købstæder. Selv om kildematerialet har været spinkelt, er det lykkedes at give rids af den betydelige virksomhed særlig inden for garveri, søfart (kaperrederi), handel og klædefabrikation, som især optog Wulff'erne i de to byer i begyndelsen af det 19. århundrede; i landejendomme, f. eks. sammen med den fra Viborg snapsting velkendte kammerherre Fønss, arbejdede slægten dog også. Egentlig læsning bliver en sådan bog, som fortrinsvis er stamtavle, naturligvis ikke, men det må hilses med taknemmelighed, at sådanne nyttige opslagsbøger udsendes, og at Michael Hartvig synes at kunne fortsætte Josef Fischers udmærkede arbejde inden for jødisk genealogi.

Vagn Dybdahl.

Frederik Dreier: Samfundets reform. Politiske skrifter i udvalg. 288 s. (Tiden, 1953).

Hundredåret for Frederik Dreiers død fejres af det kommunistiske forlag med denne udgave af en del af Dreiers politiske forfatterskab. Hovedstammen er artikler fra ugeskriftet »Samfundets reform«, der også har givet bogen titel. Bedømt fra et historisk synspunkt har Dreiers betydning været særdeles ringe, men i sig selv er han som forfatter et interessant eksempel på en politisk begavelses skarpe iagttagelsesevne; hans teorier var vel ikke synderlig selvstændige, men hans bemærkninger om samtidige danske politiske forhold giver læseren særdeles nyttige impulser, når det gælder vurderingen af datidens politik. Dette forhold sammen med hele forfatterskabets friskhed berettiger til fulde udgaven, som er forsynet med kommunistisk indledning og noter, medens den derimod mangler en passende skildring af Dreiers liv.

Vagn Dybdahl.

Ernst J. Borup: Højskoleforstander Alfred Povlsen. (Kirkeligt Samfunds Forlag, 1952).

Morten Bredsdorff: Thomas Bredsdorff. (Det schönbergske Forlag, 1953).

Det kan vist siges, at de to bøger svarer meget godt til de personligheder, de skildrer. Borups bog om Alfred Povlsen er en hæderlig og ikke meget spæn-

dende biografi; den er tør og saglig, pålidelig så langt den rækker. Men den rækker ikke langt nok. Det er meget afslørende, at en fodnote på sidste side oplyser, at de righoldige privatarkiver, Alfred og Karl Povlsen (Rigsarkivet) efterlod sig, kun er konsulteret for kronologiens skyld. Ellers hviler fremstillingen helt på trykte kilder, væsentligst Højskolebladet og Ryslingebogen, og derved bliver perspektivet alt for snævert. Når man i vore dage ikke vil nøjes med at skrive en partimæssig hagiografi, er det et uomgængeligt krav til forfatteren, at han virkelig går til kilderne, så meget mere som de i dette tilfælde flyder rigeligt. Hvis man ser bort fra det — hvad man altså ikke kan — er bogen ganske vellykket. Alfred Povlsen var en mand af pondus, han virkede stærkt ved sin personlige fremtræden, men nogen betydelig personlighed var han meget langt fra. Hans praktiske dygtighed får man et godt indtryk af, men det er ikke lykkedes Borup at få noget væsentligt frem på områder, som, netop hvor en højskoleleder biograferes, måtte være afgørende. Det hele virker tørt. Bogen skal ikke være den »endelige«, siges det, men det turde være højst tvivlsomt, om nogen efter Borups arbejde vil gå igang med den »endelige« bog om Alfred Povlsen; der er næppe meget mere at sige end det, han allerede har sagt, derimod vil en virkelig udnyttelse af brødrene Povlsens arkiv være en guldgrube for den, der på bredere basis vil skildre højskolen og det grundtvigske folke- og menighedsliv i dets blomstrings- og afblomstringstid.

Bredsdorff har et ganske anderledes levende emne for sin bog. Thomas Bredsdorff var så ubestrideligt den mest fremragende højskole-personlighed i sit tidsrum. Den bestandige spænding i hans sind mellem grundtvigsk kristendom og radikal brandesianisme, hans venskab — med dets knuder — med Jakob Knudsen, hans politiske radikalisme og hans virksomhed som den bremse, der stadig stak til højskolens ædle hest for at holde den vågen og i kontakt med tiden, — altsammen har det givet stof til en biografi, som ligger langt ud over det almindelige. Noget betydeligt privatarkiv har Bredsdorff ikke efterladt sig, men alligevel har forfatteren fået fat i adskilligt godt stof, som er udnyttet med kritisk talent. Det er ikke nemt at skrive om sin fader — har man tilstrækkeligt med triste eksempler på — men Morten Bredsdorff har klaret alle skær. Sønnens beundring får på intet punkt lov at overskygge sagligheden, og resultatet er blevet en bog så god, som den kan ønskes. I vor biografiske litteratur vil den hævde sig smukt; den, som læser Borups bog om Alfred Povlsen, får indtryk af noget støvet, af en personlighed, som virkelig tilhører fortiden og kun den, og som derfor med omhu må opstilles i vort galleri for forhistoriske figurer og lejlighedsvis afstøves af fagfolk, men i bogen om Bredsdorff er der nok fortalt historie, god, pålidelig og spændende historie, men først og sidst er det lykkedes at få denne mand til at træde læseren lyslevende imøde. Her møder man ikke blot historiens støv, men dens ånd.

P. G. Lindhardt.

Even Marstrand: Johan Borup og hans Kreds. (Nyt Bogforlag, 1953).

Som søn af bager og borgmester Jacob Marstrand havde afdøde pastor Even Marstrand, en habil teolog og en lærd nationaløkonom, særlig gode betingelser for at skildre den borupske kreds, og han har haft adgang til meget værdifulde kilder, både breve, Borups meget fremragende dagbøger og ikke mindst vandrebogen, Sagamanden, som i 19 år løb rundt i kredsen, også kaldet »banden«. Den kreds opstod gennem en række studentervenskaber i 1870'erne og sprængtes omkring århundredskiftet hovedsagelig gennem Brückers forhold til Jakob